

Collegiomával, és Pap felegével egyetemben, minden álnokságban, fajtalan-
lanságban, fertelmességben, és minden gyalázatos és fégyenlégés vétkek-
ben, ilyen rútalmassan fertengenc, hogy az undoc barmokhoz legyenec
hasonlóbbac hogyné az emberekhez, azzal eléggé kimutattya, hogy őc
semmiképpen nem pispókóc. Ez aránt pedig bár ne fellyenec azon, hogy az
ő fégyenségeket felöttéb kinyilatkoztaflam; mert én az ő büdös ganélat-
tyokat nem akarom megingatni: és fűkséges az tífista és kegyes fűlekneec
kedvezni. Es az mint aranzom, immáris eléggé megmutattam azt az mite
fándékom volt: tudniillic, hogy ha fűnté a Roma annakelőtte feje volt völ-
nais minden anya f. Egyháznac, de mostan nem méltó hogy annac czac az
leg kisseb lába uyjai közzé fűmláltafűsékis.

30. Az mi illeti az Cardinálokat, (az mint őc nevezic) nem tudha-
tom mint lött legyen, hogy illy hamarsággal olly magassan felemelkedte-
nec. Gregorius idejében ez az titulus czac az Pispókóknec tulaydonita-
tott. Mert valamidőn Cardinálokról emlekeziec, azokat nem czac az Ro-
mai anya f. Egyháznac tartya, hanem egyéb egyházakkalis közli. Hogy
somma ferint az Cardinál pap semmi egyéb ne legyen, hanem pispók. Az
régii Könyvekben ez nevet nem találom, latom mindazáltal hogy még ac-
korban azoc valamennyivel alá valóc voltanac az Pispókóknél, az melly-
eket mostan fockalis fellyül halladtanac. Esmeretes a f. Agoston mondála,
melly ilyenképpen vagyon: Jollehet a tífistefűgei nevec ferint, az mellyec az
anya f. Egyházban fűkásba mētenec a Pispóc nagyob a presbyternél: mind-
azonáltal az Agoston foc dolgokban kisseb az Hieronymusnál. Itt bizonyára
az Romai anya f. Egyháznac presbyterét, egy fűalnyéra sem különbözteti
meg az egyéb Presbyterektől, hanem mindenecket egyaránt utannoc vét az
pispókóknec. Es ez olly foc ideig megtartatott, hogy az Carthagói Concili-
umban, midőn ott a Romai Székneec két követei volmánac, az első egy pif-
póc, az masic egy presbyter, ennec az utolsó hely adatott. Hogy pedig az igē
régii dolgokat előne kellyē keresnűnc, vagyon egy Conciliū előttűnc, mel-
ly Gregorius idett volt Romábā. mellyben az Présbyterec utól űltec, és kü-
lön irtac az végezēfec alá. Az Diaconusoknac semmi helyec nincz az alája írás-
ban. Es bizonyára a Romai Présbytereknac a mellyec most Cardináloknac
nevezic magokat, semmi egyéb tífistec akor nem volt, hanem hogy az pif-
póc mellett voltanac, ugy mint segitóc az Predikállásban és az Sacramen-
tomoknac fűlgáltatásában. Mostan pedig olly igen megváltozott az Sors,
hogy az Cardináloc, a királyoknac és Czáfűaroknac vét ferint való attyok-
fiaivá lötteneec. Es ninczen kétség abban, hogy lassan lassan az ő Fejcekel eg-
gyütt nevedteneec legyen ilyenképpē fel, miglen ez ilyen felsēges tífistec-
sēgre emeltetnēneec. Es így akarām ezeketis rövidē czac mint egy út köz-
ben megēliteni; hogy az olvásóc anyival jobban megērteneec, hog a Romai

Epist. 15. 77.
& 79.
Lib. 2. Ep. 6.
& 25. & c.

Epist. 19. ad
Mieron.

Lib. 4. Re-
gist.

Széc, a minemű mostan, felotte igē különbözzön, a régittől, a mellynec pa-
lástyá alatt mostā magát mentegeti és fűepegeti. De amar akar mineműc völ-
tanac legyenis régēten. mivelhogy semmi törvény ferint való és igaz tífistec
ninczen az anya f. Egyházban, czac merő állortza és fűny mutatas az ő dol-
goc: Sőt mivelhogy náloc amaz régieccel mindenecc ellēkezőc; fűűksēg volt
őrcájoc tellyefűedni a nac a mit Gregorius gyakor helyē it: Sirván mondom
(ugymond,) és keferēgvēn hirdetē meg, hog holott az Papi rendtartás belől
lēűakadott, tehát kívül sem a hat foc ideig meg. Sőt bēkellett ő raytoc telly-
efűedni az mit ez ilyen dologról Malachias mond: Elhaylottatoc az űttől, és
fűokakat megbotrānkoztattac az törvényben, és felbontottatoc az Levivel
valók őtēfemet, azt mondgya az űr: annak okaert. én is fűidāimatosockā és
megvetőttek kē tōttelec titeket minden népeknel. Immáran minden isten
felő embernecc meggondolására hagyom, miczoda Elsősēge és felsősēge
legyen ennek az Romai f. Birodalomnac, az mellynec az Papistac istentelen
és fűemtelen vakmerősēgből, még az Istennec Igejētis, az mellynec mind
mennyen, földön, angyaloktól és emberektől fűensēgesnec és becűletel-
nec kellyene tartatni, alája meric vetni.

NYOLTZADIC RESZ.

Az anya f. Egyháznac hatalmáról a Hitnec dolgaiban, és melly vakmerő bátorsággal élte-
nec azzal gonoszul a Papistáságban, az tífista tudomānac meghamisítására.

Következiec a haunadic Tzickely az anya f. Egyháznac hatalmáról, a mel-
ly eg rēfēt a Pispókókra néz, más rēfēt mind a közonsűfiges és mind
a bizonyos tattományoc ferint való Conciliomokra tartozic. Egyedűl czac
artól a lelki hatalórol fűolloc pedig, a melly az anya f. Egyháznac tulaydona.
Ez pedig vagy a tudományban áll, vagy az Jurisdictioban ét itillettelben; a-
vagy hatmadfoc a törvény adásra való hatalóban. Az tudományra két tzi-
kelyec kívāntatnac tudniillic a tudomány kifűrogatásáról való parāczolat,
és a nac megmagyarazattya. Minekelōtte azért különkülön mindenecc tzi-
kelyről kezdenēc fűólni, arra akarjuc inteni az isten felő olvasókat, hogy
valami az anya f. Egyháznac hatalmáról tanitatic, arra az végre vonnyac és
ertűsēc, a mellyre az, a f. Pál bizonyitása ferint, adatott, tudniillic éppitűfűre, és
nē rőtűfűta. Es a kic ezzel igazán és törvény ferint akarnac élni, czac seminecc
egyēbnec nē tartűac magokat hanē Christus fűolgainac, és egy fűersmind az
nēpnec fűolgainac a Christusban. Illyē módó éppitetic pedig az anya f. Egy-
ház, hog ha ő magoc a fűlgac a Christusnac az ő méltóságat éppen és meg-
sētetlenül kívānyac megtartani; az melly különbē az ő ēpsēgēbē meg nē
maradhat, hanē ha az ő nekic egēfűlen meghagyatic a mit ő az Atyától vōtt:
tudniillic hogy ő legyē eggyetlen egy Tanitűja az anya f. Egyháznac. Mert
fűen kiről nem egyēbről, hanem czac ő rólac vagyon az megirtva: ő tet halgaf-
sātoc. Annakokaert az Egyhāzi hatalomnac az ő diczēretit és ēkēcsēgēt bi-

Lib. 4. Epist.
32. & 33.
Lib. 5. Ep. 7.
& alibi.

Malach. 2.
7. 8.

2. Cor. 10. 7.

2. Cor. 13. 7.
20.

Matth. 17. 6.

zonyára örömeft meg kell engedni; de mindazáltal bizonyos határiban kell vonni, hogy az embereknek kinyeségekből idefőva felőttéb ne vonyatrasséc. Erre igen hasznos leszen hogy ha meggondoltatic, miképpen irrattasséc ez a hatalom meg az Profetáktól és az Apastaloktól: Mert ha egy általlyában megengedgyúc az embereknek, hogy magoknac az ő tettészec fserint vegyenec akarmelly szabadságot, kiki minden könnyen meggondolhattya, melly hamar kegyetlen uralkodásta rohanhatna az ember, az melly uralkodó kegyetlenségnek tavul kell lenni az Christus anya fserint Egyházatul.

2. Meg kell annakokaért itt gondolni, hogy minden tekintetes méltóság, az mellyet az fserint Lélec az Irásban, vagy az Papoknac, vagy az Profetáknac, avagy az Apastaloknac, avagy az Apastaloc után következőknek tulaydonit, nem az embereknek adasséc tulaydonságképpen, hanem annac az tistnec az mellyet viselne tulaydonitasséc: avagy pedig (hogy egyenessellen főllyunc) az Isten Igejénec, az mellynec főlgátaála ő reájoc bizattatott. Mert hogy rend fserint egyikről az másikra mind el mennyünc, főhol nem talállýuc, hogy mindnyájan azoknac, vagy tanításta, vagy felelelet adásta, tellyes hatalmoc volt volna, hanem egyedül czac az Urnac nevében és paranczolatnyában. Mert midőn az tistre hivattatnac, egy fserint mind azis meghagyatic nekíec, hogy magoktól semmit elő ne hozzanac, hanem hogy az Urnac főljából főllyanac. Nemis állattya őket annakelőtte elő, hogy az népről halgattassanac, minekelőtte nekíec megparanczolta, mit kellyen főllanioc, hogy semmit az ő fserint kivól, ne főllyanoc. Moses ő maga az minden Profetáknac fejedelme, az kit mindenec felett kellett halgatni; de elő fserint bizonyos paranczolatokkal kellett eligazitattatni, hogy tellyeséggel semmit külömben ne főlhaslon, hanem czac az Ur tul. Annakokaért mondatic, arról az népről, az melly bevőtte az ő tudományat, hogy az Istennec és az ő főlgájánac az Mosesnac hitt legyen. Es hogy az Papoknac méltóságais megvetéségbe ne menne, az Isten azt kemény büntetéssel megerősítötte. De egy fserint mind aztis megmutatta, mi módon kellene azokat halgatni, midőn azt mondgya: hogy az ő fővetségét meg fserint zette Levivel: hogy annac főljában lenne az igazságnac törvénye. Es mindgyárt azt tefi utánna: Az papnac ayakainac kell megörizni az tudományt, hogy az ő főljából keresséc az törvént: mert Angyala ő az seregeknek Urnac. Ha azt akarja azért az Pap, hogy őter meghalgassác, tehát úgy viselleye magát, mint Istennec követec: az az, hiven meghirdessé az Paranczolatot, az mellyet az ő Uratul vőrt. Es midőn az Irás azt mondgya, hogy őket kellyen halgatni, nevezet fserint hozzá tétetik azis, hogy az Istennec törvénye fserint tanítsanac és főllyanac.

Exod. 3. v. 14.
Ibid. 14. v. 31.
Deut. 17.

Malach. 2. v.
4. & 6.

Deut. 17. v.
30.

3. Az profetáknac minemü volt legyen mindeneftől fogván az ő hatalmoc, fserint megiratic Ezechielnél. Te embernek fia, (ugymond az Ur) örüllővá tőttelectéged az Izraelnec házán: Meghalgassad azért az ígét az én főjamból, és entőlem hirdésd meg ő nekíec. Az kinec az paranczoltatic, hogy az ígét az Urnac főjából halgassad meg, nem de nem tistritiké annac meg, hogy magátul semmit ne költsön? Miczoda pedig az Ur tul főllani, hanem hogy úgy befelleni, hogy bátorságóssan kerkedhesséc azzal, hogy nem ő fserint, hanem az Ur, az mellyet előmond? Szintén ennyi az mi Jeremiafnál vagyon más ígéccel: Az profeta, az mellynél álom vagyon álmot befellyen az: az kinél pedig az én ígém vagyon, az én ígémét prédikállya igazán. Ezzel bizonyára mindnyájan azoknac törvént szab; ezt tudniillic, hogy senkinéc meg nem engedi hogy annál többet prédikállyon, hogy nem az mi neki paranczoltatic. Es erre mindgyárt, főalmánac és polyvánc mondgya, az mi egyedül ő tőle nem főrmazott. Annakokaért czac egyic Profeta sem nyitotta fel az ő főját, hanemha az Ur tőtte az ígét az ő főjába. Innét vadnac ő náloc ez közönséges mondásoc; Ez az Urnac beféde: Az Urnac terhes mondása: Ezt mondgya az Ur: Az Urnac főja főllotta ezt. Es bizonyára méltán. Mert panafőlkodic Esaias, hogy az ő ajaki tistritálanoc volnánac. Jeremias megvallotta, hogy ő nem tudna főlni, mert gyermece volna. Miczoda főrmazhatott volna pedig amannac tistritálan és ennecc gyermekí főljából egyeb, hanem vagy tistritálan avagy izetlen és illetlen dolog, hogy ha őnnön magoc fserint főllottac volna? De azoknac ayakai fserintecké és tisttacká lőttec, minekutánna az fserint Léleknec eskőzeivé lettenecc. Midőn azért illy fserint fővetségre legyenec kötelefféc az profetac, hogy semmit egyebet ne tanítsanac és ne prédikállyanac, hanem czac az mit vőttenecc: úgy ékesítetnecc ő fserint jeles hatalommal és fserint titulúsockal meg. Mert midőn az Ur bizonyította hogy ő tőtte őket népeknek és orfőgoknac előttőc járóiva, hogy gyomlállyanac és rontsanac, vefessenecc és tőrijenecc, plántállyanac és éppitšenecc: mindgyárt utánna tefi az okátis: mert az ő ígét helyhőztette az ő főjokba.

4. Immár ha az Apastalokat tekinted, bizonyára főc fserint és jeles diczerettel ékesítetnecc, hogy oc legyenec ez világnac világošsági, és az földnec Savai; hogy őket az Christus képeben kellyen halgatni; hogy valamit őc megkötőznecc avagy megoldoznac ez földön, mennyekbenis meglesécc kötőzve és oldozva. De az őn neveccel éleggé megjelentic, mennyei adatott és engedtetett legyen ő nekíec meg az ő tistrekben, tudniillic mivel hogy oc Apastaloc, az az, követec, és azoknakis hivattatnac, ne czac zogjat azt, az mi ő nekíec tetzic, hanem annac paranczolatit, az kitől őc küldettenecc hivségel vigyéc meg, és hirdesséc ki. Es elég világošoc az Christus

Ezech. 3. v.
17.

Jerem. 23.
v. 28.

Esai. 6. v. 5.
Jerem. 1. v. 6.

Jerem. 1. v. 30

Matt. 5. v. 13.
Luce. 10. v. 16.
Joh. 20. v. 23.

Matth. 23.
v. 19.

szavai, az mellyel az ő követéseket megrendelte és megfábra, midőn nékiec megparanczolta, hogy elmennyenc, és minden népeket tanítanac, mind azokra, valamelyeket ő nékiec megparanczolt. Sőt ő magais ezen törvént, (hogy senki azt felvenni ne ellenzené) felvörte és magais rea vetette, midőn ezt mondta: Az én tudományom nem enyim, hanem azé, az ki engemet boczátott, az Atyáé. Az ki azért az Atyánac mindenkoron egyetlenegy Tanácsosa volt, és mindeneken Urrá és tanítóvá tétetött az Atyától, de mivelhogy tanító tistben jár el, az önnön példájával minden szolgáknac elejekbe írja, miczoda regulát kövessenac az ő tanító tistekben. Nem végheterlen és határozatlan azért az Egyháznac hatalma, hanem alája vettetett az Istenigéjenc, és abban ugmint beléje rekefeterett.

5. Noha pedig ennek elejétől fogva helye volt az anya szent Egyházban, és még mostanis helyénc és érténc kellyen lenni; hogy az Istenec szolgaji semmit ne tanítanac, az mit ő tőle nem tanultanac: de mindazáltal ő nékiec az időknec külömbsege szerint külömb modgyóc volt az ő tőle tanulásban.

Es ez mostani Tanításnac fokott módgya, sockalis külömbseges attul az mellyel az Profetác és az Apostaloc éltenc. Előster, hogyha igaz az mit Christus mond; hogy senki nem látta az Atyát, hanem czac az Fiu, és az kinec az Fiu akarja megjelenteni; tehát bizonyára attul az öröc bölcseségtől kelly mind azoknac vonyatrattnioc és megvilágositatnioc, valakic az Istenec esmeretire akarnac jutni. Mert mikeppen foghattác volna meg értelmeckel avagy mint befelhetéc volna ki az Istenec utkait, hogyha attul nem tanítattanac volna, az kinec egyedül vadnac kinyilatkozatván az Atyánac titkai? Annakokaért az szent Emberec régenten az Istent nem esmertéc külömben meg, hanem az mennyiben őc azt az ő Fiában mint egy tükörben láttác és néztéc meg. Midőn ezt mondom, azt értem rayta, hogy az Isten semmi egyéb módon magát az embereknec meg nem jelentötte, hanem az Fiu által az az, az ő egy bölcsesége, világossága, és igasága által. Ez kútfőből meritettéc Adam, Noè, Abraham, Isaac, Jacob és egyebec, minden ő mennyei tudományokat. Es szinte azonból meritöttéc minden profetác, az melly isteni jóvendöléséket hallottanac és irásokban utánnoc meghattanac. Mindazáltal ez az bölcsesség nem minden időben egyképpen mutatá ki magát. Az Patriarcháknal titkos jelenségeckel élt; de egy szersmind azoknac megerősítéfére olly jeleket adott melléje, hogy semmit ne kételkednénc abban, hogy nem az Isten szolt volna ilyenképpen ő vélec. Az Patriarchac azt az mit őc elvörte, az ő maradékoknac élő szóval mint egy kézről kézre előb előb adtác:

adtác: Mert ilyen oc alatt bizta völt az Isten reájoc, hogy azt e képpen plantálnac és boczátanac élő. Az fiac pedig és az unokác, az Istenec belső ihléséből tudtác és értöttéc, hogy az, az mit az ő Attyaiktól hallottanac, mennyekből és nemez földről való vólna.

6. Minekutánna pedig ez így tett az Istenec, hogy az Anya szent Egyháznac tündöklőb formáját támaszsa és mutassa; az ő igéjét Irásban foglaltatta és feljegyeztette, hogy az Papoc abból vennéc, az mit az nép elejében kellene adnioc; és hogy ez régula és mérték szinor szerint itiltetnék és probaltatnék meg minden előhozott tudomány. Annakokaért midőn az Törvénc kijelentése után, az Papoknac megparanczoltatic, hogy az Urnac szájából tanítanac, ez annac az értelme, hogy semmi idegen dolgot ne tanítanac az kívül az tudomány kívül, az mellyet az Isten az törvényben foglalt bé. Azhoz pedig valamit adni, vagy belőle elvenni, semmi képpen nem völt szabad ő nékiec. Annakutánna követköztenec az Profetác; az kic által jöllehet az Isten uy jóvendöléséket jelentett meg, a mellyek az törvény mellé adatnanc: de mindazáltal ugy völtanac ujjac, hogy azokis ugyan az törvényből folyánac, és arra ugmint tizilyokra vólnac igazitván. Mert az mi az tudománt illeti, czac magyarázóit völtanac az törvénc, és semmit azhoz nem törtéc, hanem czac következendő dolgoknac jóvendölését. Ezekül megvalva, semmit elő nem hoztác, hanem czac az Törvénc tista magyarázattyát. De mivelhogy tett az Urnac, hogy az Tudománt hova tovább mind inkább megvilágosítsa és kiterjeszse, hog az erőtelen lelki esmeretecnec annyival jobban elégtetéséc; megparanczolta az Isten hogy az Profetác prédikatiois megirattanac, és hogy azokis az ő igéjenc részenc tartassanac.

Ezek mellé járultanac egy szersmind az historiakis, és azokis ugyan az Profetác könyvei: az Istenec ihléséből irattattac pedig ugy meg. Az Profeciak közzé számlalom én az Soltárokatis, mivelhogy egymáshoz ilendőc és hasonlatosoc. Annakokaért ez CORPVS DOCTRINÆ, és az egész tudományi dolog, az törvényből, profetákból, psalmusokból és historiákból összevederött, völt az régi népnél avagy az Izraélita anya sz. Egyháznál az Isten igéje: az mellyec mérték szinóra szerint igazitanac az papoc és tanító az ő tanításokat az Christus eljöveteleig, nemis völt szabad nékiec sem jobb felé sem bálfelé térnioc; mert az ő egész tistec ez korlátba völt rekefve; hogy az Istenec szájából szollyanac és felellyenc az népnec.

Melly a Malachiasnac amaz szép mondásából megtettzic; az holott megadgya, hogy megemlekezzenec az törvényről, és arra legyen gondgyóc, miglen az Evangeliumnac prédikátatása elkezdéséc. Mert ezzel elvonssa őket minden egyéb idegen tudományoktól és né engedí meg nékiec, hogy

czac egy házfalnyirais eltávozzanac attul az úttól, az mellyet Moses az Istenec fölőgája önékiec hiven megmutattott. Es ez az oka, hogy fient David olly igen megdiczerje az Törvént, és olly fíep titulufokat és nevezeteket adgyon nékie: tudniillic hogy az Sidóc semmi idegen dolgot ne kívánánac avagy keresséne: mivelhogy az egész tőkélletes tellyesség, és valami az ő idvőssegekre megtudni fűkfeleges volna, az törvénybe bé volna foglaltván.

7. De midőn végezetre az Istenec bölcsesége az testben megjelent volna, valamit emberi elmével az mennyei Atya felől megfoghatni, és meg kellyen gondolni, minékünc tellyeffegessen kibefűlletre. Mostan azért, minekutánna az Igafságnac napja az Christus, feltamadott és kijelent, tellyességes fenye vagy on immár nálunc az isteni igafságnac: az minemő világosság dűlfinben fűkott lenni, midőn annakelőtte homályosság volt volna. Mert bizonyára nem valami köz dolgot akart az Apastal megdiczeri és magasztalni, midőn illyenképpen azt, hogy az Isten regenten különbkülömbképpen fűllott az Atyáknac, az Profetác által: de ebben az utolsó időben az ő fűrelmes fia által akart minékünc fűlőni. Mert ezzel azt jelenti, sőt világoson kimagyarazza; hogy az Isten ennekutánna immár, nem másoc által mint az előtt, és ismeg ottanottan másoc által akarna fűlőni, sem nem akarna ezutan egy jóvendőles után másokat, avagy egy jelenés után más jelenéseket adni és fűaporítani: hanem hogy ő az tanításnac minden réseit az ő Fiában ugy eltöltötte volna, hogy ő tole ezt utolsó nac és öröcke való bizonságnac kellyen tartania. Ez értelemmel azért az Úly Testamentumnac ez egész ideje, minekutánna Christus az ő Evangelio-mánac prédikáltatásával minékünc megjelent, mind az itéletnac napjáig, jelentetic és értetic, az utolsó óra által, utolsó idő által, utolsó nap által: tudniillic, hogy az Christus tudományánac Tellyességével elégedgyünc meg, és semmi egyéb uyat magunknac ne költsünc és gondollyünc, se másol gondolat és költöttet bé ne vegyünc. Annakokaért az Atya az ő Fiát, nem hijába rendelte minékünc kiváltképpen való tífűtűsűggel és fűbsűggel Tanító mesterűnkű, midőn megparanczollya, hogy mi őtet halgassűc és nem valamelly mas embert. Kevés igűc bizonyára, az mellyekben az

Matt. 17. v. 5. Atya az ő Fiánac tanító tífűtűt minékünc ajánlya, midőn mond: Őtet halgassűt: De ez igűc nec valamennyivel töb erejec és nagyob értekec vagy on hogynem mint némellyec gondolnájac, mert fűinte annyi ez, mintha minket minden emberi tudomántól elvonván, egyedűl czac ez Tanító Christusnac tanítására állatna és adna, hogy czac ő tole egyedűl vennűc az idvűsűgnac tudományát, ő tole fűggenűc, ő hozzá ragazkodnűc, és egy fűmmában (az mint az igűc mutattűc) egyedűl czac az ő fűvát halgatnűc, és

és azt fogadnűc. Es bizonyára mit kellene már az embertől reménlenűnc avagy varnunc, holott az élet nec igűje megjelenűc az testben, önnön magát mi nekűnc illy értelműc és engedelmessűc ki mutatta és ki világosított: Sőt illic hogy minden embereknec fűajoc bűtűtűc, minekutánna az egy fűer fűlűt, az mellybe az mennyei Atya az bölcsűsűgnac és esműtet nec minden kűnczeit elrűytötte: és ugy fűlűt bizonyára az mint az Istenec bölcsűsűgűhűz (az melly nec semmi réűbebe nűncz fogyatkozás) és az

Col. 2. v. 3. Messűshűz, (az kitűl minden dolgoknac megjelenűc varatott) illűt: az az, hogy ő utánna egyebek nec befűlűtűc semmit hátra nem hagyott.

8. Annakokaért legyen ez az végezett erűsűtűc mondas, hogy semmi egyéb Isten igűjét ne kellyen esmerni és tartani, az melly nec az anya fűent Egyházban helye lenne, hanem fűinte azt, az melly elűfer az Törvényben, és az Profetákban, annakutánna az Apastaloknac irűfűkban vagy on foglallya: Es hogy semmi egyéb mód ne legyen, az anya fűent Egyháznac igazán való tanítására, hanemha minden tudomány ez ő igűjűc regulája fűerint itűtetic és igazitatic. Innűt az tűs esűnkbe vehettyűc, hogy az Apastaloknac sem engedtetett, töb semmi meg, hanem az mi regenten a Profetáknac: tudniillic, hogy az régi irűft magyaraznűc, és megmutatnűc, hogy a Christusban bűtellyűfűdtenűc az mellyec abban mondatnac, és hog

Matth. 23. v. 20. őc azt czac az Urban czelekeűc, az az, a Christus lelkűc ihlesűbűl és belűjűc adásából. Mert ez mód dal és törvűnyel határozta meg az ő kűvűtsűgeket a Christus, midőn megparanczolta, hogy elmenűc tanítűc, nem ollyákat a miket hirtelen kedűc ő magok kűvűcűtanac volna, hanem az mellyeket ő paranczolt nekűc. Es nűc mondat hatic semű világosban annal a

Matth. 23. v. 8. mit ő másűtűt mond: Ti pedig ne hivattűsűtűc magatokat Rabbínac; mert egy a Ti mesterűc, a Christus. Es hogy ezt mélyebben elműjekben beábrazolnűc, ugyan azont egy más után kű: fűer hozza azon helyen elű. Mivelhogy pedig őc azokat, a mellyeket egy fűer hallottanac és tanultanac az ő mesterűcnek fűájából, az ő tudatlan értelműc miatt meg nem foghatnűc, megigűretetic nekűc az igafságnac lelke, a mellytűl vezűreltetűc mind azoknac igaz értelműc, a mellyeket az elűtűt hallottanac. Mert ez aránt jól meg kell azt gondolni, hogy megműrtűcűc és meghatározott paranczolatott adgyon az Apastaloknac, midőn az fű. Lélek nec tulaydonittűc ez tífűtűt, hogy őket megemlekezűtűc azokra, az mellyekre őket az elűtűt fűűval tanítottűc.

9. Láttűc azért hogy fűent Peter (ugy mint az ki az ő mesterűtűl meg tanulta volt mi legyen az ő tífűtűtűc) őn magánac és a többűc semmit nem tulaydonitűc egyebet, hanem hogy őc az Istenűl vűtt tudománt őstogazatűc ki: Az ki fűl (ugy mond) fűllya mint Istenec befűdűt: az az, nem az ő kedűc, az mint az oc fűoktac rűtűtűc, az kűc lelkec esmeretűben

hogy nem az Istenről vagy az ő tudományoc:) hanem bizva és bátor
 fivel, az mint illic az Istennek hivő szolgálójához, az kinek meltsága onnét fel-
 lyül legyen, és bizonyos paranczolatokkal vagy onkéféntetve. Miczoda ez e-
 gyéb, hané hogy minden emberi találmányokat, (akar azoc ki fejétül fá-
 mazzanakis) eltávoztassanak, hogy az Istennek tíftra igéje tanítsa az anya
 f. Egyházban! Minden embereknek (akar melly renden valók legyenekis)
 rendeléseket vagy találmányokat eltörölyéc; hogy egyedül czac az Isten
 szerésének és paranczolatjának legyen helye? Eze az amaz lelki fegyverec,
 az Istennek hatalma, az erősségeknec lerontására; az mellyekkel az Isten-
 nec hívseges vitézi és szolgál elrontanac minden magasságot és fándéket,
 a melly az Istennek esméteri ellen felemelkedic, és fogságban vessenec min-
 den okofságot a Christunac engedelmé alá. Ihon itt az Egyháznak hatalma
 elég nyilván ki magyaráztatott, a melly adatott az anya f. Egyház Pastori-
 nac, akar azoc kiknek nevezteffenekis; tudni illic, hogy az Isten igéje által
 mindent bátran merjenec, és bizva kezdyenec: és az ő diczöseges Felse-
 gének, engedelme kéferitséc ez világnac minden erősségét, jóságát, di-
 czőségét, bölcsességét, magasságát, ez ő igéjének erejéhez bizván, a felső-
 tül fogva az alsóig és utolsóig mindeñec paranczollyanac: a Christus Házát
 éppitséc, a Satanét elrontásac: az juhokat legeltetséc, az farkasokat elkerge-
 séc: az örömet tanulokat oktassac és intséc, az engedetleneket és kemény
 nyakuakat megfedgyéc és dorgallyac: kötözzenec és oldozzanac, meny-
 ütő ferint villámodgyanac, dördüllyenec, és ha fűkség menyütökövelis
 hozzá üssenek. De mind ezeket az Isten igéjével. Mindazáltal az Apostoloc
 között és az ő utánoc következóc között ez különbség vagy az mint
 megmondottuc, hogy azoc bizonyos és eskütt Notariusi és író Deaki vol-
 tanac a f. Léleknek, és añakokaért az ő Irásoknac, ugy mint Isten leveleinec
 és peczetinac kell tartatnioc: Az utánoc következócnek pedig és egyebek-
 nec nincz egyéb tífte, hané hogy egyedül czac azt tanítsac, a mi a f. Irásbá
 feljegyzetett és megpeczételtetett. Azt állattyuc azért imár, hogy nem áll
 az Egyházi szolgálónac szabad akarattyokon, hogy valamely uy tudománt
 kohollyanac, hané hogy egy általlyában meg kellyen maradnioc a mellett
 a tudomány mellett, a mellynek az Isten minden ki vételnélkül alája vetött
 mindeneket. Es midőn én ezt mondom, azzal nem czac azt akarom meg-
 mutatni, hogy miczoda legyé szabad külön és magán minden embereknek;
 hanem hogy közönséggel miczoda engedtetett legyen meg az anya f. Egy-
 háznak. Az miillet külön akarokit, az f. Pal minden kétségnélkül az Uról
 rendeltetett Apostoloc volt az Corinthusbelieknec: mindazáltal ugyan né-
 akar uralkodni az ő hitökön. Ki merné azért azt az Uraságot magánac tu-
 laydonítani, az melly felől f. Pal azt bizonyította hogy ő hozzája nem illic?
 Hogyha

2 Cor. 10.
v. v.2 Cor. 1.
v. 24.

Hogyha ő ez ilyen tanítáfra való szabadságot jónac esmérte volna, hogy va-
 lamit az Pástor elő hozna és tanítana, azt mindennac minden ellene mon-
 dásnélkül javallani kellene, és méltán el kellene hinni; tehát az Corinthus-
 belieknec nem írta volna ez rendtartást elejekben, hogy midőn kettő vagy
 három profetác fállanac az Anya f. Egyházban, az többi megitélyéc, és ha
 másnac az ki vesztégül, valami job jelentetött volna meg, hogy akkor amaz
 elsőnc halgatni kellyen. Mert ezzel nem kedvezett ő senkinek ugy, hogy
 annac méltóságát és tekintetes voltát az Istennek igéjének itéleti és meg fed-
 deffe alá nem vetötte volna. De az egész közönséges anya fent Egyháznak
 különb módgya vagy mondhatná valaki: Felelet. Szent Palez kétel-
 kedestis elháritya; midőn egy helyen azt mondgya, hogy az hit az Hallás-
 ból vagy az hallás pedig az Istennek igéjéből. Ihon azért, hogyha az hit
 egyedül czac az Isten igéjétől függ, czac arra néz és ahhoz támaszkodic, mi-
 czoda helye marad tehát az egész világ befédene? Es senki ebben nem ké-
 telkedhetic, az ki igazán érti miczoda legyen az Hit: Mert olly erős funda-
 mentománac kelly annac lenni, hogy mind az ördög ellen, az pokolnac min-
 den Kapui ellen, és mind az egész világ ellen meg tettetethetetlenül és gy-
 őzhetetlenül megálhasson. Illyen megmozdithatatlan erőt pedig sohól né
 egyebütt, hanem czac az Isten igéjében találunc. Ennek felöte vagy más
 közönséges okais, az mellyre ez arant kellyen nézni: tudni illic, hogy azért
 vesztel az Isten az emberektől az uy tudomány költésre való minden ha-
 talmat, hogy az lelki tudományban egyedül ő legyen és maradgyon mi Ta-
 nitó mesterunc; az mint ő egyedül igaz, az ki sem hazudhat sem meg nem
 czalhat. Ez az oc, finte ugy tartozic az egész anya fent Egyházra, az mint
 finte külön akar melly hivo emberre.

1 Cor. 14.
v. 29.Rom. 10.
v. 17.

10. Hogyha pedig ez az Egyházi hatalom egybevettetic azzal, az
 mellyet már egynéhány fáz estendőtől fogva, az Istennek népében, ma-
 goknac tulaydonítottanac az kegyetlen lelki uralkodóc, az kic magokat
 az Religiónac Pispökinek és előjáróinac hamissan nevezte: tehát nem il-
 lenec jobban öfve, hogy nem Christus az Beliállal.

Nem az itt fándékom, hogy megmagyarázzam, miképpen és melly
 méltatlanul gyakorlottac legyen ez ő kegyetlen uralkodások: hané czac
 az tudományról szólloc, az mellyet őc előfser pennájockal, f. oftran tűzzel
 fegyverrel otalmaznac ez mai napon. Mert mivelhogy őc azt megvallott és
 javallott dolog gyanánt állattyac, hogy az közönséges concilium igaz ábrá-
 zattya legyen az anya f. Egyháznak; ez fundamentomból mindgyárt két-
 ségnélkül azt rekeftic hogy ez illyen Conciliumoc esköznélkül vezérel-
 tetnec az fent lélektől, és annakokaért nem vétkezhetnec. De mivelhogy
 ő magoc igazgattyac, sőt szerzic és rendelic az Conciliumokat, tehát

igaz valósággal ő magoknak tulaydonitvány, az mit az Conciliomoknak akarnak tulaydonitani. Azt akarják azért hogy az mi hitünk az ő jótettezek ferint álljon avagy hulljon, úgy hogy az mit őc valamely réfre végeznek, az minálunkis erős és mindeneftől fogva végezett dolog legyen: az az, hogy avagy kedvellyűc, a mit őc jónacitkenec, avagy pedig megvesűc, az mit őc kárhoztattanac. Azonközben hátra vetvén az Isten igéjét, magoc kinyeségéből olly tudománt koholnac az mineműt akarnac; és azt akarják, hogy mi annac czac az egy megemlített okért mindgyarást hidgyűnc, és helyt adgyunc. Mert azt tartják őc, hogy nem Keresztényen az, az ki minden ő articuloffokat és végezéseket, akar azoc javallandoc, akar pedig tagadandoc legyenec, vélec egy aránt nem véhic és nem híhic, ha fiante értelemmel nemis, de ugyan megérténelkülis javallyac, és hidgyéc beléakasztalt hittel, az mint őc azt nevezic: ez fundamentomra nézve, hogy az anya fi. Egyháznak hatalma legyen arra, hogy uy articulufokat ferezzen, az az, az hitnec uy ágazatit kohollya és formállya.

11. Hallyuc megazértan; miczoda bizonyításockal mutattyac és erősfittic meg, hogy az anya fient Egyháznak ilyen hatalom adatott legyen: ostan azt lássuc meg, mint segític az őket, az az menedec, mellyet az anya fient Egyháziól hoznac bé. Vádnac bezzeg (ugymondnac őc) az anya fient Egyháznak jeles fiép igéretei, hogy ő soha az ő jegyesétül, az Christustól el nem hagyattic, hanem annac lelke által minden igaságra vezérelteric. De azoc közzül az igéretek közzül az mellyeket béhoznac, sokac afféléjec, és ollyaténoc, hogy akar melly hiv embernek külön fiente ugy adattanac, mint fiente az egész anya fient Egyháznak. Mert noha az Ur az tizenket Apasztaloknac fiolt, mikor azt mondotta; Ime én ti veletéc vagyoc, mind ez világ végezeteig. Ismet, kérem, az Atyát, és más vigasztalót ad tinéktec, tudniillic, az igaságnac lelkét; mindazonáltal ezt nem czac az tizen kéttőnec igérete, hanem különis mindeniknec, sőt egyfiérfmind minden egyéb tanítványoknakis, az kiket avagy immáris rendelt volt, avagy annakutánna vólnának azokhoz járulandoc. Midőn pedig ez vigaságos igéreteket, úgy magyarázzac, mintha külön czac egy Keresztényennec sem adattanac vólna, hanem egyfiérfmind az egész anya fient Egyháznak: mit czelekefnec egyebet, hanem hogy minden Keresztényektől elvonnyac azt az vigasztalást, az mellyet azokból vehetnénec, az Christusban való bátorságosb bizodalomra: Itten pedig nem tagadomén azt, hogy az hivenek egész társasága, az mellyben sóc és külömbkülömbajándékok vadnac, nem vólna az meñyei bölcseségnec bővségesb és tellyeségesb kinczeivel megékesítetvén és megajándékoztat-

vánt

ván, hogy nem mint külön kiki minden. Es nemis mondom ezt ilyenképpen minden hivenkről közönséggel, mintha mindnyájan az értelemnec és tudománnac Lelkével egyaránt vólnának megajándékoztatván: Hanem arra mondom ezt, hogy az velűnc ellenkezőknec nekellyen megengedni, hogy valamely gonofügynec oralmazására, az Írást más idegen értelemre vonnyac.

De azt helyén hagyom és egyigyűen megvallom, az minemű az dolog ön magában, hogy az Ur mindenkoron vélec vagy on az ő veivel, és őket az ő Lelkével vezérli: Es hogy ez a Lélec, nem tévelgésnec tudatlanfagnac, hazugságnac és fetetfegnec lelke: hanem bizonyos jelenségnec, bölcseség-^{1. Cor. 2. v. 12.} net, igaságnac, és viláogságnac, az kitől az hivenek megczalhatatlanul megtanullyac miczoda ajándékozottatott legyen ő nékiec: tudniillic miczoda legyen az ő elhivatatafoknac reménsége, és minemű legyen az Isté örökségénec diezőséges gazdagsága a fientekben, és melly felotte igen nagy bőv-^{Eph. 1. v. 18.} séges legyen az ő ereje mindé hivenekben. De mivel hogy a hivenek ez testben, czac elsősenjégét, és neminemű koltolítását véhic ennec a Léleknec, még az kic egyebec felött főbséges ajándékokkal vadnakis megékesítetvén: Nem tehetnec azért jobbar, hanem, úgy mint kic erőtlenségeket esméríc, az Isten igéjénec korláttyában magokat forgalmatoslan megtrattyac: hogy az ő tulaydon értelemkel megfise ki fáguldván, az igaz utról menten el ne tévedelgyenec, az mennyiben tudniillic még üressec attul az Lélektől, az mellynec vezérléfc által egyedül válasthatatic meg az igaság az hazugságtól. Mert mindnyájan megvallyac fi. Pállal, hogy az tzelte még el nem értéc.^{Phil. 1. v. 17.} Annakokaért inkább igyekeznek az naponkint való öregbedésre, és gyarapodásra, hogy nem mint az ő tellyeséges tökelleleségeckel diczekednec.

12. De itt az Papistac imez menedékhöz fognac kapni, hogy az mi akarmelly fientnec réfi ferint adatic, azt az anya fient Egyház egéslen és tellyessen bírja. Ez noha nemineműképpen az igaságnac finét mutattya, de mindazáltal ugyan nem igaz. Az Ur ugy ostromgattya jollehet ki, minden tagoknak az fient Léleknec ajándékot mértec ferint, hogy az egész testnec semmi fiükséges dologból fogyatkozása ne legyen, midőn az ajándékok közönséges helyre forditannac. De maga ollyaténoc az anya fient Egyháznak az ő gazdagsági, hogy még felotte sóc hja legyen annac az felséges tellyeségnec, az mellyel ez mi velűnc ellenkezőc diczekednec. Mindazáltal anya fient Egyháznak semmi réfiiben ninczen olly fogyatkozása, hogy mindenkoron ő nékiec meg nem vólna az, az mi fiükség és elég: mert igen jól tudgya az Ur mit kiványon annac fiüksége. Hogy pedig azt alazatof-
ságban és Istenes fenýetekben tartsa, nem ad többet nékie, hanem az me-

Eph. 5. v. 25.

1. Tim. 3. v. 13.

nyit jónac és hafnofnac esmer. Tudom aztis, mit szoktanac ez atánt elő fordítani, tudniillic, hogy az anya fent Egyház megtisztított legyen az víz nec földjében az élet nec igejének általa, hogy ő azt olly dicősféges jegyessévé és menyafsonnyá tenné, az melly minden makula és sòmorgéfnélkül volna, és azértis neveztetic másutt Igaságnac oflopánac és fundamentomának. De az első mondásban inkább mutattat az meg, mit czelekedgyéc az Christus naponként az anya fent Egyházban, hogy nem mint mit tellyessített legyen abban immár el.

Mert ha mind az öveit napinkint fenteli, tisztogattya, törlogeti, és simittyá, tehát bizonyára sükség hogy még valami fennyec és sòmorgéfec legyen, és az ő fentsegek nec vagy on még valami hja. Az anya fent Egyházat pedig, immár ez életben, mindeneftől fogva fent nec, és mindennünnet maculanélkül való nac tartani, az melly nec noha még minden tagai gyarlóságoc, és nem inemüképpen még tisztátalanoc, ki nem láttya, hogy ez merő éfelyősfé és hazug czaczogas? Megmarad azért annak igazsága, hogy Christus az ő anya fent Egyházat az víz nec földjében, megmosta legyen az élet nec igeje által: az az, hogy azt megtisztította az bünök nec megböczánattya által, az melly megtisztítánc az Kerefség nyilván való jegye: és hogy ugy tisztította meg, hogy azt megfenteltye; de itten czac az elkezdése érettetic ez illyen megfentelés nec: Az vége pedig és egész tellyessége, ackaron láttat meg, mikoron az minden fentek nec fente az Christus, az ő fentsegevel azt igazán és tellyessége fent bétöltötte.

Igaz azis, hogy az ő fennyességei és sòmorgései megmosattanac: de úgy hogy még mostis naponkint mosattanac, miglen az Christus az ő eljövetele által azok nac minden maradékát tellyességgel elvegye. Mert ha mi ezt meg nem engedgyüc, tehát az Pelagianusockal azt kell mondanunc, hogy az kiveknec igazságoc tellyességes ez életben: és az Catharusockal s' Donatistackal azt kell állatnunc, hogy semmi anya fent Egyház ott ninczen, az hól még fogyatkozás és erőtlenség találtat. Megváltác pedig önön magoc az mi velünc ellenkezőc, hogy ezec mind eretnekek voltanac. Az másic mondásnac az mint másutt, megláttyc, sockal külömb értelme vagy on, hogy nem az mellyer őc forgatnac. Mert midön az Szent Pal, az Timotheust az igaz pispóki tistre megtanította, azt mondgya, hogy azért czelekedte legyen azt, hogy megtudgya, miképpen kellyen ő nekic az anya fent Egyházban forgolódni és élni. Es hogy annyival nagyobb forgalmatofsággal és valóságosb ferénséggel és figyelmetofséggel jár na el az dologban, ugy teszi azt hozzája, hogy az igazságnac oflopa és fundamentoma legyen az anya f. Egyház.

Mit akar-

Mit akarnac pedig egyebet ez ige, hanem hogy az anya fent Egyházban megtartat az Isten nec igazsága, tudniillic az prédicallái fólgalatás által? Az mint más helyenis tanit, hogy az Christus adott legyen minéküne Apastalokat, Pástorokat és Tanitokat, hogy ennekutanna Eph. 4. v. 11. ideftova ne hanyattatnanc az tudománnac akarmelley feletül, se az embe rek nec álnokságoc által, és czalárdságoc elhitéfec által meg ne czalattassunc; hanem az Isten fiánac igaz esméreri által megvilagositatván, mindnyájan őfvejárullyunc az hit nec egységére. Annakokaért hogy az igazság ez világon el nem oltat, hanem éppen megáll, az innét vagy on, mivel hogy az anya fent Egyház annac hivséges megőrizője, az melly nek tisztit és fólgalattya által megtartat. Mivel hogy pedig ez az megőrizés, az melly az anya f. Egyház tól lefen, egyedül czac az Profetai és Apastali tistben állyon, következc azért, hogy mind ez egész dolog attul fugjon, hogy az Ur nec igeje hiven és tisztán megtartasséc.

13. Hogy pedig az olvasóc annyival jobban megérthesséc, miben forogjon kíváltképpen ez az kérdés, megmutatom rövideden, mit keresfene az mi velünc ellenkezőc, és miben állunc nekic ellenec. Midön őc azt mongyác, hogy az anya fent Egyház nem vétkezhetic, arra tartozic és ugyis magyarázzác: hogy, holott az, az Isten nec Lelkétül vezéretic, bátorságoslan jár hasson az Igenelkülis: és akar ő mennyire mennynis, nem érthet és fólhat egyebet, hanem czac azt az mi igaz: és annakokaért midön az Ecclesia az Isten igeje kívül valamit végezert, ne kellyen azt külömb nec tartani, hanem mint Isten nec bizonyos igejét ugy kellyen venni és tartani.

Az mi minket illet ha mi ez tzickelyben nekic megengedgyüc azt, hogy az anya fent Egyház az idvősfégre való sükséges dolgokban, ne vétkezhesséc: az mi tölünc illyen értelemmel lefen, hogy azért nem vétkezhesséc: az mi tölünc illyen értelemmel lefen, hogy azért nem vétkezhetic, hogy minden önön maga bölcseségét félen téven és megtagadván, az fent lélektől az ige által hadgya magát tanitatni. Ez azért mi köztönc és ő köztötóc az külömbség: őc az anya fent Egyház nac hatalmat és méltóságoc tulaydonitanac, mindenek nec az Isten igejének külis, rendelésére és ferzésére: Mi pedig az anya fent Egyház nac hatalmát az Isten igejéhez kötöt tetet nec tartyc, és attul nem akar juc elfakasztani. Es miért volna ez czuda, hogy ha az Christus nac jegyese és tanitványa, az ő völegénye nec és Tanito mesteré nec alája veti magát, hogy magát tellyességgel ahhoz tartya az mit az fól és paranczol?

Mert azt kívánnya az jól rendelt háznac házi fenyitéke, hogy az gazdaf-

gazdasszony, az ő ferjének paranczolatyanac engedgyen, és az jó rendű Iskolanac regulája ez, hogy abban czac az Iskola mesternek tanitása halgatáséc.

Annakokaért nem kell az anva f. Egyháznac magátul bölczelkedni, és semmit nem kell maga tetzéséből költeni: hanem az ő bölczesegének határt veslen; midőn az Christus megfűnic befelleni. Es illyen módon, az ő okoskodásnac minden találmányihoz kételkedic; azokban pedig, az mellyekben az Isten igejével fondáltatott, nem kételkedic és gyanakodic, hanem mindenestől fogva bizonyosan és álhatatosan megnyugosic. Illyenképpen azockal az őrvendetes ígéreteckelis, az mellyec ő nékie tettec, oly hitalmassan gyamolihattya az ő hitit, hogy semmit abban ne kételkedgyéc, hogy az fient Lélec mindenkoron véle nem lenne, ugy mint igaz ut mutató: De egyfersmind arrólis megemlekezcic, miczoda hasonra adgya az Isten minékűnc az ő fient Lelkét. Az Lélec (ugymond) az mellyet én küldőc tinéktec az Atyától, az titeket minden igaságra vezérel. Miképpen téhat? Mert esetekbe juttat tinéktec mindeneket, az mellyeket én tinéktec mondottam. Nem ígér azért egyebet és nem hádgy semmit többet az ő lelkétül várnunc, hanem hogy az mi elménket megvilágosítsa az ő tudományánac igaságánac megfogására és értésére. Annakokaért igen fépen mondgya az Chrysoctomus: Sokan kérkednec az fient Léleckel: de az kie az ő tulaydonokat befellic, hamissan vetic azt elő: Az miképpen hogy Christus bizonyította, hogy nem magátul főlt, mivelhogy az törvényből és az Profetákból főlna: Azonképpen ha valami az Evangelium kívül, az fient Lélec neve alatt hozatic előnkbe, nem kell azt hinnűnc. Mert az miképpen hogy az Christus az Törvénnec és az Profetáknac bétellyesítésé, azonképpen az fient Lélec az Evangeliumnac. Eddig vadnac ad Chrysoctomus fővai. Honnét azért könnyű megitilni, melly visfáfordultúl czelekedgyenec az mi velűnc ellenkezőc; az kie nem egyéb főandéckal kérkednec az fient Léleckel, hanem hogy annac neve alatt, az Isten igeje kívül való idegen tudománt kőfsénec mireánc: maga lám az fient Lélec elválaszthatatlanul akar az Isten igejével egyűvé kötőztetni, az mint azt ő felőle az Christus ő maga bizonyította, midőn azt az ő anya fient Egyházanac igéri. Igy vagyon bizonyára és ninczen külömben. Az melly mértékletéséget az Ur egyfer elejébe írott az anya fient Egyháznac, azt akarja hogy az öröké megártáséc. Megtította pedig, hogy az ő igejéhez senk ísemmit ne tegyen, és abbol semmit el se vegyen. Felbomolhatatlan végezésé ez az Istenec és az fient Léleckec, az mellyet az mi velűnc ellenkezőc fel akarnac forgatni, midőn azt álmodozzác, hogy az anya

Johan. 16. v. 7. & 11.

Serm. de S. Sancto.

Joan. 12. v. 50. & 14. v. 15.

Rom. 10. v. 4.

az anya fient Egyház az Isten igejenélkülis eligazitathatic és vezéreltethtic.

14. Itten ísmet azt karattyollyac ellenűnc, hogy fűkség vólt az anya f. Egyháznac valamit tenni az Apastaloc írásához; avagy hogy őnnön magoknac fűkség vólt annakutánna élő főval kimagyaraznioc, az mellyeket nem elég világosan boczáttanac vólna ki az ő írásokban, mivelhogy Christus mondotta nékiec: Még foc dolog vagyon, az mellyeket nektec kellene mondanom, de mostan el nem hordozhattatoc. Es innét vadnac az rendeléséc, az mellyec az Írásnélkül, czac főokásból és gyakran előforgásból vétettenecc bé. De miczoda nagy vakmerő fíemtelenéség ez? Meg valom azt, hogy még akkor gorombac és tudatlanoc voltanac az tanitványoc, midőn őc azt az Urrol hallottac. De kerlec, ackoris illy gorombásággal vóltanac meg könnyékezcic, midőn az ő tudományokat írásokban foglalnac, hogy őstán élő főavockal kellene bétölteniec, az mellyeket az ő írásokban feledékenységből kihadtanac vólna? Hogyha pedig immár az igaságnac Lelkétől minden igaságra vezéreltetvén, fíerzettéc az ő írásokat, miczoda akadókozta meg, hogy azokban az Evangeliumi tudománac tellyes esímeretit fel nem jegyzettéc és írásokban nem hattac utánnoc? De bátor, engedgyűc meg nékiec az mit kívánnac: ám czac jelentséc meg és hozzác elő azokat az articulufokat és ágazatokat, az mellyeknec Írásnélkül kellyett kijelentetniec.

Hogyha őc azt megmeric próbálni, én az fient Agoston fővait rámasítom ellenec, holott az így fől: Ha az Urel akarta halgatni, ki mondaná ki: Imez vagy amaz ágazatoc? avagy ha mondani meri, honnét bizonyította meg? De mit vetekedem az hasonralan dologtól? Mert czac egy gyermekis láthattya, hogy az Apostoli Írásokban, az mellyeket ez emberc neminemüképpen czonkabonkává téfnec, bővgesésűen kimutatya magát annac az megjelentésnec gyümölcze, az mellyet az Ur akkor nekic ígért.

15. Miczodát? (ugymondnac őc, nem elég hihetségesé tótté az Christus mindeneket, valamellyeket az anya fient Egyház tanit avagy rendel, midőn megparanczollya, hogy azt pogánnac és nyilván való bűnősnec kellyen tartani, az ki annac ellene merne mondani? Elsőben, nincz ott az tudományról az emlekezett, hanem czac az büntetési méltóság erősfítetic meg, az vétkekből való megjobbulásra; hogy azoc, az kie megintetnec és megbüntettetnec, az anya fient Egyház itéleti ellen né állyanac. De ezt hátra hagyván, czudálatos dolog, hogy illy fíemtelenec ez rof emberc, hogy fíinte ezzel az bizonyítással akarnac kérkedni és pompáskodni. Mert mit nyer nec és bírnac el ezzel egyebet, hanem hogy ne kel-

Kkkkkkk

Homil. in Joh. 96.

Matt. 18. v. 17.

lyen megvetni az anya sicut Egyháznak eggyesleges értelmét, a melly egyedül csak az Isten igéjének igazságán értegyet? Az anya sicut Egyházat kell halgatni ugymondnac őc. S ki tagadgya? Hofort az semmit nem végez, hanem csak az Isten igéjéből. Ha pedig ezen kívül valamit többet kívánnac, megtudgyac azt, hogy az Christushoz az sicut, oket erre egyáltalán semmit segitic. Nemis képes hogy ez miatt versönyöfne láttassam, hogy ezt illy keményen állatom, hogy nem illic az anya sicut Egyházhoz, hogy valami tudomást kohollyon: az az, hogy többet tanitsón, és ugmint mennyei jelenség gyanánt adgyon elő, hanem csak az mennyit az Ur Isten az ő igéjében megjelentott.

Mert jól tudgyac az értelmes ember, melly veszedelmes dofog volna az, hogyha az embereknek illy nagy hatalom engedtetné. Láttac az is melly féles kapu nyitratné az Isten káromlóknac az egész Kereszténységnek megczufolására és megnevetésére, hogy ha azt mondonó, hogy mindenec valamit az emberek kimondottanac, Isten igéjének és Hitnek agozatinac kellyen az Keresztényeknek tartatni. Eztis meg kell pedig ez megemlitett mondasban gondolni, hogy az Ur Christus az sicut az rendtartás sicut, az melly az ő idejében gyakoroltatott, az SYNEDRIUMNAC az az, az Felső itéletnek, az melly Jerusalemben rendeltetett volt, adgya ez Ecclesia és anya sicut Egyház nevet: Hogy ostan az ő Tanítványi, megtudgyac az anya sicut Egyháznak pástort, és előjáróit tisztelni és beczületben tartani. Hogyha azért a mi velünc ellenkezőknek hinni kellene, az következénc, hogy minden városnac és falunac hasonló hatalma legyen, az Hitnek ugararticulusinac és agazatinac koholására, és formálására.

16. Az példac, az mellyeket előhoznac, semmiben nem segitic őket: Azt mondgyac őc, hogy az kis gyermekeknek megkeresztetése nem olly igen hármazott az Iráfnac nyilvánagos paranczolattyából, mint az anya sicut Egyháznak rendeléséből: De oh melly nyomorult méntesség volna az, hogy ha minékünc az Gyermekek keresztiségének otalmazására, csak az anya Egyháznak pushta méltóságához kellyene folyamodnunc. De hogy az ugy ninczen másutt nyilvánban kitéttic. Hasonlatosképpen midőn azt vetic elő, hogy sohöl az nem találtatic az Irásban, az mi az Niceabéli Conciliumban mondatott ki, hogy az Fiu egy állatú legyen az Atyával, ezzel annac az Conciliumnac Szent Pispókeinek felőtte nagy bosszút tesne, mintha az oc Arriust vakmerőségéből kárhoztattac volna, csak azért hogy az ő sicutnac nem akartalája írni, noha mind az egész tudomást megvallotta legyen, az melly az Profétak és Apostaloc Irásban foglaltatott.

Az *Consubstantia* ige, az az, Egyállatú, bizonyára megvallom hogy ninczen

ninczen az Irásban: De mivelhogy abban annyifokfor mondatic, hogy csak eggyetlen egy Isten vagyon, és az mellett mennyifer mondatic az Christus igaz és öröké való Istennek az Atyával egyenec, mit czelekefnec az sicut Atyák egyebet az Niceai Conciliumban, midőn azt ki magyarázác, hogy egy állatú legyen az Atyával, hanem hogy az Iráfnac terméket sicut való értelmét egyigyűen megmagyarázác? Es Theodoritus önnön maga ija, hogy Constantinus az ő Gyülekeztekben ez előjáró beféddel élt legyen: Az Isteni dolgokrol való disputálásban és vetekedésben (ugy-
Lib. 1. cap. 4.
Hist. Ecc.

mond) az sicut Lélektől előnkbe írott tudományhoz kellragazkodni: Es az Evangeliomi és Apostali könyvec, az profétac jövendőleseevel egygyűt, tellyeséggel megmutattyac minékünc az Isteni állatnac és akaratnac értelmét.

Annakokaért hátra hagyván az egyenetlenkedést, az sicut Léleknek sicutából vegyűc ez kérdéseknec megfeyteseit és kimagyarázattyait. Ez sicut intéleknec senkiackor nem volt az ki ellene mondott volna; Senki nem fordította azt elő, hogy az anya sicut Egyház tehetne az ővéből valamit hozzája: az Lélek nem jelentett meg mindeneket az Apostaloknac: avagy csak nem hagytanac volna irásokban utánnoc meg mindeneket, az mellyec az idvóssegre fiükségefooltanac. Semmi effele nem hozatott elő.

Hogyha igaz, az mit az ellenkezőc elővetne, tehát vakmerőjűl és fonákul czelekedett az Constantinus, hogy az anya sicut Egyházat az ő hatalmátul megfofotta: Annakfelőtte hogy senki az pispókóc közzül akkor fel nem költ, az anya sicut Egyház hatalmának megotalmazására, az melly veszteghaladás nem lött volna az hívségben való fogyatkozásnélkül: Mert illyen módon az anya sicut Egyháznak igazságát és jussát árulóc volna el. De mivelhogy Theodoritus azt beféli, hogy az pispókóc őmett vóttéc és fogadtac legyen az mit az Czar előhozott, és előbbefellett, ebből nyilván vagyon, hogy az velünc ellenkezőknek

ugy Tudományoc az anya sicut Egyháznak hatalmátol ackoron tellyeséggel ismeretlen vótt legyen.

* *
*

KILENTZEDIC RESZ.

Az Conciliomokról, és azoknál méltóságokról.

HA finte azért itt ő nékiec mindeneket, az mellyec az anya f. Egyházat illetic, megengednék is, de ezzel még az ő fändékokhoz képest igen keveset nyernének: Mert az mi az anya f. Egyházról mondatic, azt ő mindigárt az Conciliomokra vonnyác; mi velhogy az ő esely ösködéséc ferint a Conciliomoc az anya fent Egyház helyett vadnac. Sőt hogy olly igen versöngene az Egyházi Hatalomét, azt semmi egyéb fändékből nem czelekefic, hanem hogy őstán mindeneket az Romai Papanac és az ő tőle függöknecc tulaydonitfanac, valamiket ez aránt elnyerhetnecc. Minekelötte pedig ez dolognac elintezéséhez kezdenéc, fükség itt előjáró béféd gyanánt két zickelyről fölnom. Hogy ezaránt valamennyivel keményebnecc és darabosbnac kellyen lennem, nem azért vagyon, hogy az régi Conciliomokat kevesbé beezüllenem, hogynem mint illenéc; mert én azokat fivem ferint tistelem, és kívánom hog azoknac beczületi és méltósága mindeneknél meg legyen és megmaradgyon: De vagyon ebben valami mód, hogy tudniillic az Christustól semmi el ne fakastáséc. Az Christusnac pedig ez ő jussa és igazsága, hogy minden Conciliumban ő legyen az előülő és fő igazgató, és hogy ő néki ez tistetségben társa czac egy ember se legyen. Ackoron mondom, pedig, hogy ő legyen az első igazgató, midön mind az egész gyülekezetet az ő igéjével és lelkével vezérli és igazgattya. Annakutánna hogy én az Conciliomoknac kevessebet tulaydonittoc, hogynem mint az ellenkezőc akarnájac, azt nem azért ezelekefic, hogy félnecc az Conciliomoktól, mint ha azoc az ő ügyoc mellé vonnánac, és az miénc mellől elállanánac. Mert az miképpen hogy az mi tudományunknac tellyesleges megbizonyítására, és az egész papiltaságnac fundamentom ferint való meghamissítására, az Isté igéjével elégsegesen kecsülvén vagyunc, hogy többre fükségünc ne legyen, azonképpen hogy ha a dolog kívánnya, találunc a Conciliomokban mind a két részre fölghalható mondásokot.

2. Imár föllyüc finte a dolognac mi voltárol. Hogyha az Irásból akarjuc meg tudni, mit kellyen a Conciliomoc föl tartani, és minemü legyen azoknac méltósága; ninczé affelől ékecséb igéret, mint a Christusnac imez mondasában: valaholott ketten avagy hárman öfve gyűlnecc az én nevében, ott vagyoc ő közöttoc. De é mondas finte oll: jól alkotmaztathatic akar melléré ferint való öfvegyüléséczkére, mint finte a közönséges Conciliomokra és nagy f. Gyűlésekre. De mindazáltal, még né ebben vagyon a kérdésnécc igaz czomója, hanem az reá függeztett zickelyben; hogy tudniillic az Christus, ackoron és ugy akarjon a Conciliumban jelen lenni, hogyha az ő nevében gyülekezett öfve.

Anna-

Annakokaéit ha finte eze fer nevezic és forgattya kis elő az ellenkezőc az ő Pispókjóknecc conciliomokat; igen kevesé segiti az őket, és nehezen vihette arra dolgokat, hogy mi elhidgyuc az mit elővetnecc, hogy tudniillic azoc az fent Lélektül vezéreltetnecc: hanemha azt bizonyittya meg előfer, hogy őc Christus nevében gyülekeztenec legyen öfve: Mert finte olly hamar öfve futhatnac és egybeesküdhetnecc az Istentelenecc és az hamispispókoc az Christus ellen; mint finte az jóc és isten felöc gyűlnenec öfve az ő nevében. Ennek nyilvánóságos példait láttyuc soc dectomokban, az mellyec az Conciliomoktól, fármaztanac. De arról ennekutánna léfen az fő. Mostan czac egy fővel feleléc, hogy a Christus ezzel semmit nem igér, hanem czac azoknac, az kic az ő nevében gyülekezendenec öfve. Az pedig mi legyen, mi igazan és magyarán ki mondgyuc: Tagadom én azt, hogy a Christus nevében gyűlnenec azoc öfve, az kic hátra vetvén az Istentelenecc paranczolattyát, az mellyben megtiltya, hogy az ő igéjéhez semmit ne régyenec, se belöle el ne vegyenec, tulaydon tettecékből végeznec mindeneket: és még nem elégefnec az Irásnac jelenségével, az az, az tellyes bölcseségnecc egyyeilen egy regulájával; hanem az önnön agyoc veléjéből valami uy dolgokat költenecc és gondolnac. Bizonyata midön nem igérté legyen Christus, hogy akarmelly conciliumokban jelen akarjon lenni, hanem kíváltképpen való jegyét adta melléje; az melly által az igaz és törvény ferint való conciliomoc, egyebektől megcsmeretenecc és megválasztatnánac; nem illic hozzánc semmiképpen, hogy ez megválasztást elmulassuc és megvesuc. Ez az frigy kötés, az mellyet régenten az Isten az Levitai papockal ferzett: hogy tudniillic az ő fájából kellyen tanulnioc. Ezt ő az Profetától is mindenkör meg kívánta: és láttyuc hogy ezen törvén volt az Apastaloknak is elejekbe adva. Az kic ez kötést megcsmeric, és megrontya, azokat az Isten nem akarja erre az Papi tistetségre méltoztatni. Ez czomót feytséc meg ennékem az Ellenkezőc, hogyha az én hitemet az Isten igéjén kívül az emberi ferzésékhöz akarjác kötelezni.

3. Mert midön azt alittyác, hogy az Igaság az anya fent Egyházban nem marad, hogyha az Pástorocközött ninczen helye; és hogy az anya fent Egyház sem alhatna meg, hogyha az közönséges conciliomokban ki nem látzanéc; igen távul vagyon az, hogy ez mindenkör igaz lott volna; hogyha a Profetac az ő idejek fölöl minékünc igaz bizonságokat hattanac utánnoc. Esaias idejében vala még anya fent Egyház Jerusalemben, az mellyet az Isten még el nem hagyott volt. Oe pedig annac pástoritól ilyenképpen föl: Az ő örállói vakoc, valamennyen vadnac, semmit nem tudnac, mindnyájan ollyanoc, mint az néma cbec. mellyec alkotmaztanoc az ugatást; fúnyadozoc, vesteg fekvöc, feretic az fúnyadást. És az pástoroc ő

Kkkkkkk 3

Deut. 4. v. 2.
Apos. 22.
v. 8.Malach. 2.
v. 7.

Esai. 56. v. 10.

Matt. 18. v.
20.

magokis semmit nem tudnac és nem értene, mindnyájan az ő magoc utá-
 követic. Ezen modon szól az Hoseas: Az Ephraimnac örálója, az Isten-
 vel, az az, a Propheta az melly az Isten nevével palástollya magát madaráf-
 nac törivé lött, utálatosság az Istenec templomában. Az holott az Pástor-
 rokat czufolásképpen az Isten mellé helyeztetü: mellyel azt murattya
 meg hogy az ő Papságoc, az mellyel kérkesnec, czac pusztá palástolás. Ez
 anya sient Egyház mind az Jeremias idejeig tartott. De lássukha azért, mit
 mondgyon ő annac Pástoriról. Az profetátul fogva mind a papig, kiki mind
 hazugságot követ. Imét, az Profetác hazugságot profetálnac az én nevem-
 ben; holott nem küldöttem őket, nemis paranczoltam valamit ő nékic. Es
 hogy senkit ne terheljéc az ő szavainac előfámlálásával, megolvasthattya
 erről akarki az egész 23. és negyvenedic caputot. Szinte azon időben más
 réfről nem kevesbé feddődött ellenec az Ezechiel: Pártosoc a profetác ön
 közöttoc, mint az ordito oroflan, melly az ragadománt elragadgya. Az ő
 Papjai felforgattya és meglopjac az én törvényemet, és az nekem sientel-
 tetett helyet megferteztetic: és semmi válastást nem tesnec az sient kö-
 zött, és az sientségnélkül valóc között. és többec az mellyeket utánna vét
 ezen értelemben. Efféle panafolkodásoc sokak vadnac félyvel az Profe-
 tákna, az mellyeket őc gyakorra előhonzac.

4. Ez dolgoknac (mondhatnac) helye vólt az Sidóknál: de ez az mi
 időnc szabados ez ilyen vesetségtől. Adná Isten hogy ugy vólna! de az
 sient Lélec külömbet jóvendölt. Mert világos értelműec az sient Peter
 szavai: Valanac pedig (ugymond) hamis profetác az nép között, az mi-
 képpen hogy ti köztetek is léfnec hamis tanítóc, az kic béhonzac vesfe-
 delmes tévelgéseket, és eretnekségeket. Látodé, honnét fármazzanac
 az vesfedelmec, tudniüllic nem az köz nepektől, hanem azoktul, az kic Pástor-
 oknac és Tanítoknac neveivel diczekedendene. Annakfelőtte men-
 nyifer jóvendöltetett ez az Christustól és az Apastaloktul, hogy az anya s.
 Egyháznac legnagyobb vesfedelme az pástoroktul fogjon fármazni?

Sőt az sient Pal nyilván mondgya, hogy az Antichrustusnac nem egye-
 bütt legyen ülféki, hanem az Istenec templomában; az mellyel meg-
 jelenti, hogy az rettenetes vesfedelem, az mellyről ott szól, nem egyébün-
 netjóyjon, hanem azoktul, az kic Pástoroc gyanánt ülendnec az anya
 sient Egyházban. Es másutt megmutattya, hogy ez nyavalyáságos vesfe-
 delmenc elkezdeti imamásis közel legyen. Mert midőn az Ephesusbéli
 pispókócnek szól, ilyenképpen mond: Tudom azt, hogy az én eltávozá-
 som után, jönec ti közzétec ragadozó farkasoc, az mellyec nem fognac az
 nyáynac kedvezni. Es ti magatok közzülis támadnac olly férfiac, az kic el-
 fordult tudományokat beféllene, és hozzájoc vonásac az tanítványokat.

Hogyha

Hogyha azért az pástoroc illy rövid időn olly igen elvetemedhettene,
 mennyi vesfedelmes tévelgéséc férkezhetene be ő közzéec ennyi soc es-
 tendőktől fogva? Es hogy nem szükséges elő fámlalásokkal soc leveleket
 ne tölték be, mayd minden időknec, mind ez mái napiglan való példájival
 megemlekeztetünc és intetünc arra, hogy az igazság nem mindenkor tar-
 tatic meg az Pástoroknac kebelében: és hogy az anya sient Egyháznac
 épsége és jó dolga, sem áll mindenkoron, tellyesféggel az Pástoroknac jó-
 állapattyon és szerenczéjeken. Bizonyára ugy kellene lenni, hogy az anya
 sient Egyháznac jó állapattyanac és bekeségenec előjárói és megtartói vol-
 nánac, az mint hogy arrais voltanac rendeltetvén: De sokkal külömb do-
 log azt meg czelekedni az mivel tartozol: külömb ismet, tartozni véle, és
 meg nem czelekedni.

5. Mindazonáltal senki ugy ne értse ez mi főnkat, mintha én az
 Pástoroknac méltóságokat ezzel mindeneftől fogva és meg válastátnél-
 kül meg akarnám külsébiteni: és hogy az népnc arra adnec alkalma-
 tóságot hogy az ő méltóságokat érterlenül megvetnéje: hanem czac arról
 akaroc intélt tenni, hogy ember azoc között válastást tegyen, hogy ne alit-
 suc mindgyárt Pástoroknac, az kic azoknac mondatnac. Az papa pedig
 mind az ő sereg pispókeivel egyetemben, semmi egyéb ockal és funda-
 mentommal, az Isten igejét hátravetvén, nem forgatott fel mindeneket,
 hanem hogy Pástoroknac nevezetü viselic: és ezenközben el akarjac az
 embereket hitetni, hogy őc nem vétkezhetnec; az Istenec lelke öröcke
 ő vélec és raytoc vagyon, és az anya sient Egyház ő raytoc áll és esicel.
 Mintha mostan immár az Urnac nem vólna többé itéleti, hogy ez világot
 hasonló büntetéssel mostis meg nem büntethetnéje, az mint néha az régi
 népnc hálaadatlanságát megbüntette, tudniüllic hogy az Pástorokat
 vaksággal vernéje meg. Es ez kába emberec nem értic, hogy őc sient Zach. 12. v. 4.
 azt az régi regét éneklic, az mellyet régenten azoc éneklettenec, az kic
 az Isten igejenc ellene tusakodtanac. Mert így kébitöttéc magokat az
 Igazság ellen az Jeremiasnac ellenségi: Jertec, tartsuc tanáczor az Jere-
 mias ellen: Mert az profetác nem vétkezhetnec az törvényben, és az
 bölczec nem tévelyedhetnec meg az tanáczközásban, és az Profetác nem
 tanithatnac igazságtalant.

6. Innét könnyű megfelelni, amaz másikrais, az mit az közönséges
 Conciliumokkal előhonzac Nem tagadhatni, hogy az Sidóknac az Profe-
 tác alatt igaz anya sient Egyháznac nem vólt vólna. Hogyha akkoron azért
 az Papokbol egy közönséges Concilium gyült vólna, miczoda képe és á-
 brázattya lött vólna ott az anya s. Egyháznac? Hallyuc mit söllyon az Isten,
 nem egyről vagy kettőről ő közzülóc, hanem az egész rendről: Az papoc elá-
 Jer. 4. v. 9.

Ezech. 7. v. 6. mulnac, és az profétác elrémülne. Ismét, Elvéf az Paptul az törvény és Mich. 3. v. 6. az véneknél nem léfén tanác. Ismét: az ti látástoc északává, és az ti jövendöléstec letétséggé változic: az fenyés nap az profétákon elényéfic, és az napság ő raytoc letét léfén, &c. Ihon, ha akkor mind fejekint őf-vegyülekeftenev volna ez ilyenec, miczoda Lélec lótt volna fővezérő mester ő közöttoc? Erről vagyon példanc, abban az Conciliumban, az mellyet Achab király hivatott őfve. Négyház Profétác vóltanac ott jelen. De mivelhogy semmi egyéb fándékkal nem gyűltenev vólt őfve, hanem hogy az Istentelen királynac hízeltedgyenev: az Ur Istentől oda küldetic az Satan, hogy hazug lélec legyen mindeniknef hájokban. Itt minden ő voxokkal és javallásokkal kárhoztattic az igazság. Az Istennev hív főlgája az Micha, eretneknec sententiaztatic, veretic, és fogságba vettetic. Így lótt dolga Jeremiafnac, és egyéb Profétáknacis.

1 Reg. 22. v. 6.
& 22.

7. De ez egy példa, az melly mind az többinél emlekezetesb, legyen elég mindenev helyett: Abban az Conciliumban, az mellyet az Papi fejedelmec és az Phariséusoc gyűjtöttenev Jerusalemben a Christus ellen, miczoda fogatkozást lát az mi annak külső formáját illeti? Mertha akkor az anya f. Egyház Jerusalemben nem vólt volna, soha az Christus azoknac áldozatyaokkal és ceremonijaokkal semmiben nem közösült volna.

Rendfent való gyűlés tétetic ott, az Papi fejedelem itt ugymint az fő, az egész Papi rend együtt ülne az ő rendec fent: mind az által ugyan kárhoztattic től az Christus, és az ő tudománya megvettetic. Ez hamis czelekedett eléggé megmutattya, hogy az anya fent Egyház semmiképpen nem vólt legyen ez Conciliumban foglaltarván. De attul nem kell felni, (ugymondnac őc) hogy minékünc valami olly dolgunc történnec. Kérlec miczoda kezes felőle? Mert ez illyen dologban, az felőttéb való bátorság, ninczen megfeddendő tunyalkodás nélkül. Sőt mivelhogy az f. Lélec az fent Pál által, nyilvánosságos befédével jövendöl, hogy az első akadás eljőne, (az melly pedig el nem jőhet, hanem ha az Pástoroc az Istent elhadgyác) mit vakoskodunc hát kéf akarva, ez arant, a mi magunc vesfedelmére? Semmiképpen nem kell azért engedni, hogy az anya f. Egyház az Pástoroknac gyűlésében álljon, az kik felől az Isten sohol azt nem mondotta, hogy mindenkoron megmaradnac az ő jóvóltokban és jámbor erkölcsökben, azt pedig néhol bizonyittya, hogy gonosfócká léfne. Midőn pedig az vesfedelem felől megint bennünket, azért mivel, hog minket femesbecké és vigyázóbbacká tegyen.

8. Miczoda tehát mondhatnád, ugyan ninczené semmi ereje az Conciliomknac az ügyökne meg forgatására és elintézésére? Sőt igenis vagyon: Mert nem az itt az én értelmem, hogy minden Conciliomokat

kár-

kárhoztatni kellyen, avagy minden ő dolgait fel kellyen forgatni, és az mint fiktac mondani, egy által vonással eltörteni. De mindazáltal (mondhatnád) olly igen alaczony helyre rendezed, hogy mayd minden embernev szabadon hadgyad, hogy vagy bévegye, vagy pedig megveffe az mit az Conciliumoc végezne? Tagadom bezzeg azt. Hanem valamennyifet, valamelly Conciliumnac decretoma hozatic elő, azt akarnám, hogy előfent jól meg megfontoltatnéc és forgattatnéc, miczoda időben vólt, mi okéit gyűjtetett legyen, és miczoda emberek vóltanac abban jelé: Annak uranna hogy az ügy és ő maga az dolog, az mellyről vetekedes vagyon, az Irásnac regulája fent inteztetséc és láttatséc meg; ollyan módon pedig, hogy az Conciliumnac kimondásnac ereje legyen, és mint egy elő meg itilefne tartatséc, de úgy hogy mindazáltal az megemlitett regula, ki ne rekeftetséc. Adná az Isten, hogy mind ollyan módot tartanac meg, az mineműt fent f. Agoston meg ir az Maximinus ellen irott harmadic könyvben. Mert midőn ez eretneket, az melly az Conciliomoknac végezteséc felől fokot zaygana, rövid főval akarná megzabolázni; illyenképpen fől: En te néked az Niceai Conciliumat nem vetem előd be, te se vesséd ennékem az Ariminomit, úgy mint elől megitelőt előmben. Mert én nem vagyok annac, te sem vagy enne méltóságához kötelezve. Az Irás, irásal; és nem egy ember az ő tulaydonával, más meg az ő vével, hanem azzal az mi mind két felne köz, az dolog az dologgal, az oc, ockal, az fundamentum fundamentommal hartzollyon és tufakodgyéc. Illyenképpen megmaradnac az Conciliumnac méltósága, az mellett az Irásis megtartana az ő főbségét, hogy mindenev az ő regulájanc alája vettenev. Illyen módon örömeft bévéfűc az régi Conciliomokat, ugymint az Niceabélit, az Constancinapolyit, az Ephesumi első, és az Calcedonbélit, és ezekhez hasonlokat, az mellyec az elindult tévelgékne megzfólasára vóltanac gyűjtetvén és ezeket úgy tustellyuc mint fentseges Synatokat annyiba, az mi az Keresztyeni Hitnev ágazatit illeti: Mert semmi egyeb nincz bennec, hanem az Irásnac tista és tulaydonság fent való magyarázattya, az mellyet az fent atyác jó és lelki bölcseséggel az Keresztyen Religiora támadott ellenségnec lenyommasztására hoztanac bé. Láttuc még az némelly utolsó conciliumokbanis tündökleni, az Isteni félelemnev igaz ferénséget és főtálmatoftását, és nem homályos jegyeit az jó értelmésnégnec, tudománnac, és bölcsésnégnec. De az miképpen hogy mindé dolgot lassan lassan fogatkozásra fiktanac haylan; azonképpen meg láthatni az uyjontában való conciliumokbólis, melly igen elfajult és eltávozott legyen naponkint az anya f. Egyház, annac az régi aranyas időnev tistatáságtul. Nem kételkedem abban, hogy még ez tistatalan időbeli con-

ciliomokbanis voltanac legyen sőt jó hívü pispókoc. De ezeken az esett, az mi felöl régenten az Romai tanács tartásban, hogy nem jól lenné, önön magoc panaszokodtanac az tanács Utac. Mert midön czac fámláltattanac, és nem funtolattanac meg az vox mondásoc és javallásoc, az jobréfnec gyakorta az nagyobtul elkellyett nyomtatni. Bizony dolog az, hogy sőt istentelen mondásoc hozattanac elő. Es nemis fűkség hogy itt tzigkelyenkint elő fámláltattanac, mert az, avagy igen sőt időt kívánna, avagy pedig azt mi előttünc, egyebec forgalmatásban megczekedte, hogy nem mint azokhoz többec adattathatnanc.

9. Továbbá mire fámlálljam elő az Conciliomokkal hartzoló Conciliomokat? Es itt azt senki ne bőfögje én ellenem, hogy az egymással czatázoc közül az egyic nem törvény serint valb. Mert honnét tudgyuc mi azt meg? Innét tudniillic az mint én aránzom, hogy mi az Irásokból itillyic meg, hogy annac végezése, nem Keresztényen végezés. Mert ez az egyetlen egy mértéklő régula. Közel immár kilentzfáz estendoc multanac el, hogy az Leo Czašar alatt, az Constancinapolyba gyült Concilium kimondotta, hogy az képeket az templomokból kihannyac és elrontsac. Oitanhamar annakutánna, az Niceai Concilium, az mellyet az Iréne nevü Czašarné amaz előbbinec boszujára gyüytetött, azt végezte, hogy az képec ismet feléppitessenec. Ez kettő között mellyiket akartjuctörvény serint valónac esmerni? Közönségesen, és az köznépezt az utolsót tartotta nyertesnec, az melly az képeknec helt adott az templumokban. Szent Agoston pedig tagadgya azt, hogy ez, az bálvány imádásnac jelen valo felelmenélkül megengedtetethénec. Epiphanius az melly Agostonnál régieb, még keményebben áll ellene. Mert azt mondgya; hogy gyalázatos ségyen és urálatóság, hogy az Keresztýnec templomában képec láttassanac. Az kic ilyenképpen állnanc, valyon javallanáké ez ilyen conciliumat, hogyha mostan elnénc? Es hogyha az Historicusoc igazat írnanac, és az ackori *actac* és czelekedetec hitelt szerethetnec, tehát ackor nem az képec czac, hanem az képeknec tisztetleis bévéterött volt. De ez ilyen végezés minden kétség nélkül az ordógtül fármazott.

Annakelőtte ez dologban az egész s. Irást úgy vontac faggattac, hogy azzal nyilvánágoffan merö czufságot üztene legyen. Az mellyet oda fel eléggé megbizonyítottam. De ám akar mint legyen, az egymással ellenkező és czatázó Conciliomokat, az mellyec sokac voltanac, külömben meg nem választhatgyuc: hané ha azokat, amaz megemlített, minden embereknec és angyaloknac arany mértékere, az az, az Isten igéje mellé yettyüic, és abban fontollyuc meg. Illyenképpen vesfüc bé a Chalcedonbéli conciliummott

mot, és ez ellenben megvettyüic az Ephesusbéli, az másodikat: azért hogy ebben az Eutychnec káronkodása megerősítetött, az mellyet amaz másic kárhoztatott. Ezt czac az s. Irásból itiltéc es intéztéc így azoc az s. Irás emberec, kiknec itileteket mi úgy követtyüic, hogy az Isten igéje, az melly ő nékic világosított, minékünkis világosítson. Elmehetnec azért az Romanistac, és az s. Irás Lélekkal, úgy mint az melly az ő Conciliumokhoz kötötzetett és kapczoltatott, az mint sokásoc, keményen kérkedgyenec.

10. Mindazáltal még az régiekben és tisztábbakbanis találunc valami fogyatkozást, hogy az tudos és bölcz emberek, avagy egyedül czac az jelen valo dologra figyelmeztene és vontanac, és egyebeket sokakat meg nem gondoltanac: avagy pedig egyedül czac az mélységes és terhes dolgokban foglaltac elmélkedéseket, és egyéb kisebb dolgokat elkerültene: avagy ismet, hogy gyakorta úgy mint emberek megis czalatozhattanac: avagy pediglen, hogy néhanéha felöttéb siettene. Es ez utolsó tzigkelynec (az melly legnehezebnec láttic) emlékezetes példája történt az Niceabéli conciliumban, az mellynec tekinteti és méltósága az mint illendő volt nagy beczülettel és egyenlő értelemmel bevéterött. Mert midön ott az mi Hitünknek fő ágazattya forgana vesedelemben, és az hól jelen volt az ellenség az Arrius, az mellyel hartzolni kellene, és felötte igen sőt allána azoknac egyvessegekben, az mellyec az Arrius tévelgése ellen való viadalt gyüytettene volna őfye; őc mindazonáltal olly nagy czendefi bátorkodásban voltanac ez fertelen vesedelemben, mintha minden tisztéséről, emberségről és barátságról megfeletkeztenec volna; és hátra vetvén az jelen valo viadalt, (sinte mintha s. Irásból arra jötenec volna, hogy az Arriusnac örvendetes játékot szerzenene) tulaydon házokbéli hartzhoz kezdettenec ön magok között. Es az melly pennát az Arrius ellen kellett volna éleszitenec, azt őc magoc ellen viseltéc. Iszonyü fidalnoc és gyalázódásoc hallattanac ott: egy más ellen való vádoló irásoc adattanac bé, és az s. Irás vesödélnc sem hősza sem vége addig nem lött volna, míg nem egy másra rohantanac volna, hogyha az Constantinus Czašar magát közbe nem vetötte volna; az ki azt fordította elő, hogy ő felötte való dolog volna, azoknac élekről magát Itilö bíróvá tenni, mindazáltal az ő zenebonájokat, diczerettel inkább hogy nem feddésfelnyommasztora le.

Mennyi tzigkelyekben, hithetséges, hogy az annakutánna való Conciliumokis megtáborodhattanac és megeshetnec legyen? Es nemis kell erre hősza bizonyítás. Mert ha ki ez dolgokat meg akarja olvasni, s. Irásrólenségeket találanc benne, hogy valami nagyobbat nem mondgyac.

11. Es bizonyára az Romai Leopiscóp, az Chalcedoni Conciliumnac, az mellyet noha az tudománnac articulusiban tisztánac elismert, tisztesség kívánó kevélséget és vakmerő maga gondolatlanságot mér keméte vetni. Nem tagadgya jóllehet, hogy törvény szerint való Conciliumnem volna, de mindazáltal ugyan nyilván bizonyítja, hogy az is vétkezhetött. Ez talán valakinek tolem meggondolatlanságnac lattzanéc, hogy ez ilyen fogyatkozásoknac megbizonyításában munkálkodom, holott az ellenkezőc ön magoc megvallyác, hogy vétkezhetnec az Conciliumoc az olyan dolgokban, az mellyec nem sükségec az idvóssegre. De mindazáltal ugyan nem hasonlalan és hiába való munka ezis. Mert noha késkeretésből, főval ezt megvallyác: mindazáltal mivelhogy minden Conciliumoknac végezéseit akár melly dologban megválastá nélkül, sient léleknek jelensége gyanánt akarjac reane tolyni, többet kívánnac tölünc, hogy nem elsőben mutattyác. Mit keresnec ezzel egyebet, hanem azt, hogy az Conciliumoc nem vétkezhetnec, avagy hogyha vétkezne, hogy ugyan mégis bün legyen az igazságot megismereni, avagy az vétkec mellé nem állani? E ebben én sem mire nem haytoc egyebre, hanem hogy az előbbiekből ez jöjjon ki, hogy az sient Lélec az istenes és sient Conciliumokatis ugy vezérlette, hogy mindazáltal azokon is hagyott valami emberi dolgot éni, hogy az emberekbe felöttéb ne biznanc és azokon ne éppitenéc. Esez értelem fockal felideb, az Gregorius Nazianzenusénál, ki azt mondotta, hogy sóha czac egy Conciliumnac sem látra jó végét és ki menetelit. Mert az ki egyet sem veszen ki, hanem minden Conciliumokról azt mondgya, hogy gonoful végeződtecc, az bizonyra nem fock méltóságot hágy meg nekíec. Az kiváltképpen való Tartományi Conciliumokról külön emlékezetet tenni nem sükség; mert az közzónségekéből könnyű megírni, mennyi hatalmoknak kellyen lenni az Hitnec dolgában, és akarmelley elő fordulando tudománnac bevételeben.

12. De az mi Romanistáinc, midőn láttyc hogy az ő igyöknek mentességében és otalmazásában minden okokból és fundamentumból megfogyatkozzanac, végezetre ostán ez utolsó remenségre és nyomorult mendékre haladnac: Hasinte értelmekben és tanácsokban ostoba estelenec volnanakis, és sivekben sakaratyokban, tetétül fogva talpig gonoflatroc volnanakis, de mégis ugyan megmaradna azért az Urnac igéje; a melly megparanczolja, hogy az előjárókhöz engedelmesséknec kellyen lenni. De ugyé kérlec? Hát ha én tagadnám, hogy előjáróc legyenec, az kic ollyarénoc? Mert nem kell ő magoknac többet tulyadonitanioc annál

az

az mennyivel az Josue birott, az melly az Urnac profetaja volt és hiv Pástor. Hallyuc meg pedig miczoda igéekkel állatáséc és sienteltéséc fel az ő tisztice, az Uról. El ne távozzéc az te fadtul az törvénnec könyve, hanem gondolkodgyal arrol mind eyjel nappal. Ne térjel aztól se job kéz felé, se bal felé; és ugy léfess szerenczés minden te dolgaiban, és bölcsen czelekedhetel. Azoc tehát az mi lelki előttünc járóinc, az kic az Urnac törvényétül sem ide sem tova nem tántorognac. Hogyha pedig minden ellene mondás nélkül bé kellyen venni akar melly Pástornac tudományát, mi sükség volt, hogy olly gyakorta és olly hiven megintetnéc az Urnac sava által, hogy ne engedgyünc az hamis profeták befédénec? Ne halgassatoc (ugymond Jeremias által) savorokat azoknac az profetáknac, az kic tinéktec jóvendőt mondanac; megczalnac azoc titeket, mert az ő hívőknek látásit predikallyác, és nem az Urnac savaiból. Ismet, őrizzétéc magatokat az hamis profetáktól, az kic ti hozzátoc jönc juhoknac ruhájában, de belől ragadozo farkasoc. Szent Janosis hijába intene minket arra, hogy meg próballyuc az lelkeket, hogyha az Istentől vadnaké. Az melly megírilestől még az Angyaloc sem savoradofoc, nem hogy az Satan

Jof. 7. v. 8.

Jer. 23. v. 16.

Matt. 7. v. 15.

1. Joan. 4. v. 1.

Matt. 4. v. 10.

Miczoda hát imez mondas: Hogyha az vac vezetiaz vakot, mind ketten az verembe esnec: nem eléggé megmutattyac, hogy nagy dologban járjon az, mimmü pástort kellyen embernec halgatni, és hogy nem mindéneket kellyen megválastá nélkül halgatni? Nincz azért oka hogy minket röttentsenec az ő titulusokkal, hogy minket az ő vakságoknac társaságában vonnyanac: Mivelhogy láttyc ez ellenben, hogy az Ur kiváltképpen való savorgalmatossággal akart minket attul röttenteni, hogy ne hadgyuc magunkat idegen tévelygésfél vezéreltetni; akar az melly névnc sivevel legyenis bépalástolva. Mertha igaz az Christus mondása, tehát nem tehetnec egyebet mindnyájan az vakvezérec, akar præpostoc, pispókoc, avagy Papác legyenec, hanem hogy minden ő társasagokon valokat azon verembe és vesedelembe eytséc. Annakokaért semmi Conciliumoknak, Pástoroknak és Pispókóknec titulusi és nevezeti (mellyec sienté olly hamar hamissan, mint igazán viseltethetnec) minket meg ne akadékozannac, hogy az hiveséges intés szerint, és a próbált példác szerint, minden lelket az Isten igéjénec mértek regulaja mellé vetvén meg ne próbálnac, hogyha az Istentől vadnaké.

13. Minekutánna megbizonyítottuc azt, hogy az anya sient Egyháznac nem adatott uy tudományoknak támasztására való hatalom: immár sfollyunc arrol az hatalomról, az melly ő nekíec adatott az Irásnac magyarázattyában. Örömeft megengedgyünc bizonyára, hogy ha az tudomány fe-

Cap 8. scd. 9.
plenissime
lib. 1. cap. 7.

megerősítésében, azt én tudván elhagyom, mert az Istennek igejét ilyenképpen vetni az emberec itéleti alá, hogy azért legyen elhíttre méltó, mivelhogy az emberec jóvallótac, olly isteni káromlás, az melly nem méltá előfámlálásra, és azt az első könyvben immár megemlítőtem. Mindazáltal egyet kéndectőlóc: Hogyha az anya sient Egyháznac javallásán vagyon az Irásnac méltósága fundáltatván, mellyic Conciliumban végeztetott tehát az? Ugy aránzom hogy egy sinczen olly. Miért hatta tehát Niceaban győzötté magát az Arius, az Irásnac sient Janos Evangeliumából behozott bizonyítási által? Mert ezek nec értelmec ferint szabad volt volna azt megvetni: Mivelhogy semmi közönséges Conciliumnac jóvallása arról az előtt ki nem boczáttatott volt. Az régi Tzedulát vonfácitt elő, az melly CANONNAC neveztetit, az melly felől azt mondgyac, hogy az anya sient Egyháznac itéletiből fármazott legyen. En pedig azt kéndem visontag, mellyic Conciliumban boczáttatott volt ki az á Canon? Itt sükség megnémulnioc. Noha ezen kívül akarnám azt is tudni, mellyiket tartyac annac az igaz Canonnac. Mert látom hogy az régiec az felől nem vóltac olly igen bizonyosoc. Es hogyha annac érteke vagyon az mit Hieronymus mond, tehát az Machabéusoc Könyvei, az Tobiasé, Syraké, és ezekhez hasonlóc, az Apocryphusoc közzé fámláltatnac, maga ezec azt semmiképpen nem akarjac czelekedni.

TIZEDIC RESZ.

Az Egyházi törvények szerzésére való hatalomról, mellyel az Pápa az ő veivel szörnyű kegyetlenkedést üzött és gyakorlott az lelki esmérteken.

Következie másodic réke az Egyházi hatalomnac az melly az szabadon való törvény adásban állyon, az mint az Papistac akarjac; az melly kütfőből fármaztanac az fámtalan oc emberi találmányoc, az mellyec megannyi tóöróc vóltanac, az hegény lelkek nec foytogatására. Mert oc mint finte az Phariséusoc és irás tudoc igen kevesé feltece azon, hogy bün vólna az emberekte nehéz terhet rakni, az mellyet oc czac uyockal sem akarnánac illetni. Másutt mutattam azt meg, melly kegyetlen czigazás legyen, az mit az fulben sugalló gyunásról paranczólnac. Az ő töb szerzésekben, nem lártzic jollehet olly nagy erőfaki kegyetlenség, de mindazáltal azok is, az mellyek nec könnyen elvifelhétők nec kellyene lenniec, ugyan nem kevés szörnyű kegyetlenséggel gyóttic az Lelki esmérteket.

Nem

Nem főloc arról hogy megvefstegetic az Isteni főlgálatot, és az Ur Istent ön magát, ki az egyetlen egy törvény szerző, az ő tíftelegéről megfosztac. Erről az hatalomról lefena mostan az fő, hogyha az anya sient Egyháznac vagy oné arra hatalma, hogy az ő törvényével az lelki esmérteket megkötelezze. Es ez disputálásban ninczen az beféd ez világi rendről és igazgatásról, hanem czac az kerestettec, hogy az Isten igazán tíftelesséc, az előnkbe írott regula ferint, és az Istenre néző lelki szabadság sértetlenül megmaradgyon. Szokásálott az, hogy emberi szerzések nec neveztesse nec minden paranczolaroc, az mellyec az ő igéje kívül, az emberec által szerzettenec. Ezeccellen vagyon nekünc hartzunc, nem az anya sient Egyháznac sientséges és hafinos rendelési ellen, az mellyec az fenyték nec, tíftelesség nec és békeség nec megtartására főlgálnac. Végső tziliya pedig ez mi hartzunknac ez, hogy megzaboláztasséc az á mértéktelen és kietlen birodalom, az mellyet az lelkeken az oc magoknac tulaydonitnac, az kic az anya sient Egyháznac pástorinac akarnac tartatni, holott igazán és valósággal irtalmatlan hóhéroc legyenec. Mert azt mondgyac hogy az ő törvényec az mellyeket ferez nec, lelkiec, az lelkekre néz nec, és sükségesséc az öróc életre. Illyenképpen pedig bősűsággal illettetit az Christ usnac orfága, az mint nem régenis megéltettem: és így az Christustól az hivek nec lelki esmérteknec ajándékozott szabadság, mindenestől fogva elnyomatit és elrontatit. Elhagatom itten azt, minemű isteni káromlás fon fundallyac öcezt az ő rendelések nec megtartását, midön az bünök nec boczánattyat, az igazságot és az idvőséget azokbol tanittyac keressni. és az Religiónac és isteni felelem nec egész fundamentomát azokon helyhez tetit. En czac ezt vitatom, hogy az lelki esmérteket ne kellyen sükségképpen való kéferítésre kötelezni az olyan dolgokban, az mellyekben az Christus által megfabaditattanac és az melly szabadságnélkül az Istennel nem lehet békeség ec, az mint ennek előtte tanítottunc. Az egy Christust kelly ezek nec ő királyok nac és megfabadító jónac esmerniec, és az szabadságnac egyetlen egy törvényével, tudniüllic, az sient Evangeliummal kell vezéreltetniec, hogyha azt az kegyelmet, az mellyet az Christusban egy fer nyertenec meg akarjac tartani: és hogy semmi egyeb iga és főlgálat alá ne vettesse nec, és köteleztesse nec.

2. Azt költic jollehet ez Törvényszerző mesterec, hogy az ő törvényec, szabadságnac törvénye, kedves az ő igájoc, és az ő terhec könnyű: Ki nem láttya pedig, hogy merő hazugságoc legyenec? Oe magoc jollehet semmi nehézségét nem érzic ő az törvények nec, ugymint kic minden isteni felelmet hátra hagyván, mind az ő magokét s mind pedig az Isten törvényét bátran és gunyosson megvetie. Az kik nec pedig vagyon valami gond-

M m m m m